

Kuningas Rastaanparta

Eräällä kuninkaalla oli erin-omaisen ihana tytär, mutta tuo niin pöyhkeän ylpeä oli, ett'ei mikään kosia hänelle kelvannut. Toinen toisensa perästä häneltä sai rukkaset, ja päälliseksi hän heistä vielä pilkkaa teki. Kerta kuningas suuret pidot piti ja kutsui niihin sekä läheltä että kaukaa naima-haluisia miehiä. Arvonsa ja säätynsä mukaan he kaikki järjestettiin rivihin: ensimmäisiksi asetettiin kuninkaat, sitten herttuat, ruhtinaat, kreivit ja paronit sekä ali-päähän muut aateliset. Kuninkaan tytär nyt pitkin riviä astui kosioitansa katselemassa, mutta jokaisessa hänen mielestään oli jotakin moitittavaa. Yksi muka oli liian lihava; "tuo viini-tyunnyri!" sanoi hän. Toinen liiaksi pitkä; "pitkä, hoikka hoipertelee, häälyvänä käyskentelee." Kolmas liian lyhyt; "lyhyt, paksu! kömpelö on taitamaton, hopero." Neljäs kovin kelmeä; "itse kalpea kuolema." Viides liiaksi puna-poskinen; "tuo vihainen kukko." Kuudes ei ollut tarpeeksi suora-vartaloinen; "uunin päällä vääräksi kuivunut kalikka." Ja näin hän jokaisessa jotakin moitti, mutta pilkkaili erittäinkin erästä kunnan kuningasta, joka rivissä seiso i ensimmäisenä, ja jonka leuka oli kasvanut hiukan koukkuun. "No tuo nyt vasta jonkin-näköinen!" huudahti hän nauraen, "ompa hänellä leuka semmoinen, kuin rastaalla noukka," ja siitä saakka tätä kuningasta ruvettiin 'Rastaanpartaksi' kutsumaan. Mutta vanha kuningas nähtyään, että hänen tyttärensä vain pilkkasi kaikkia sinne kokoontuneita kosioita eikä ainoastakaan huolinut, suuttui kovasti sekä vannoi, että tytön täytyisi mennä vaimoksi ensimmäiselle kerjäläiselle, joka linnahan sattuisi tulemaan.

Muutaman päivän kuluttua pelimanni linnan akkunan edustalle saapui sekä rupesi laulamaan, pientä almua saadaksensa. Kun kuningas tämän kuuli, sanoi hän: "käskekää miehen tulla sisälle." Silloin pelimanni likaisissa vaatteissaan astui linnahan, lauloi kuninkaalle ja hänen tyttärelleensä sekä rukoili almua, laulamasta lakattuaan. Tuohon vastasi kuningas: "sinun laulus on minua niin miellyttänyt, että annan sinulle vaimoksi tyttäreni." Prinsessa pahasti pelästyi, mutta kuningas sanoi: "olen valalla vannonut, että sinun antaisin ensimmäiselle kerjäläiselle, mikä sattuisi tänne tulemaan, ja tämän valani minä myöskin pidän." Siinä ei auttanut vastustelemiset, pappia

käytiin noutamassa ja prinsessan täytyi kohta mennä pelimannin kanssa vihille. Kun sitten tuo toimitus oli toimitettu, sanoi kuningas: "kerjäläisen vaimona sinun ei nyt enään sovi linnaani jäädä, vaan miehines sinun pitää täältä menemän matkoihis."

Kerjäläinen nyt talutti ulos linnasta tytön ja tämän täytyi jalkaisin lähteä hänen kanssansa edelleen. Kun he sitten isoon metsään tulivat, kysyi prinsessa:

"Kenen tämä metsä kaunis?"

"Sen Rastaanparta kuningas on haltuhunsa voittanut; nyt olis se sun omanas, jos oisit hänen ottanut."

"Oi ylpeyden pettämä nyt olen kurja tyttö mä, kun sijasta tuon kuninkaan sain kerjäläisen vaan."

Tuosta niitulle tulivat ja hän taas kysyi:

"Kenen tämä ihana niittu?"

"Sen Rastaanparta Kuningas on haltuhunsa voittanut; nyt olis se sun omanas, jos oisit hänen ottanut."

"Oi ylpeyden pettämä nyt olen, kurja tyttö mä, kun sijasta tuon kuninkaan sain kerjäläisen vaan."

Sitten ison kaupungin läpitse kulkivat, ja taas kysyi tyttö:

"Kenen on tämä komea kaupunki?"

"Sen Rastaanparta kuningas on haltuhunsa voittanut; nyt sekin ois sun omanas, jos hänen oisit ottanut."

"Oi ylpeyden pettämä nyt olen, kurja tyttö mä, kun sijasta tuon kuninkaan sain kerjäläisen vaan."

"Enhän minä tuota kärsi, että sinä alin-omaa toista

miestä ikävöitset," sanoi pelimanni, "on maar minussa sinulle hyvä kylliksi." Viimein pienen huoneen edustalle ennättivät, ja nytpä tyttö lausui:

"voi, voi noin pikkaisia tupoa!
Ken siellä saattanee asua?"

Pelimanni vastasi: "tämä minun huoneheni ja myöskin sinun; siinä tulemme yhdessä asumaan." Tytön kumartua täytyi päästäkseen tuosta matalasta ovesta sisälle. "Missä palveliat ovat?" kysyi kuninkaan-tytär. "Mitä palvelioita!" vastasi kerjäläinen, "itse sinun pitää tekemän, mitä tehdyksi tahdot. Toimita vain kohta valkea takkaan, pane pataan vettä ja keitä minulle ruokaa; minä kovin väsyksissäni olen." Mutta kuninkaan-tytär ei ollenkaan osannut valkeaa syyttää eikä keitosta keittää, vaan täytyipä kerjäläisen itse ruveta apuun, jotenka välttävästi toimeen tultiin. Sitten kehnon ateriansa syötyään he makuulle menivät, mutta aamulla ani varahin kerjäläinen prinsessa paran herätti taloudesta huolta pitämään. Siten muutaman päivän huonosti elivät, kunnes heiltä loppui varat kaikki. Mies silloin sanoi: "eipä, vaimoseni, tämä enään kelpaa, että täällä vain kulutamme, mitään ansaitsemata. Sinun pitää ruveta koppia tekemään." Hän sitten ulos meni, leikkasi sieltä pajuja ja toi net kotia; prinsessa nyt noita väänteleämään, mutta kovat pajut verille pistelivät hänen hempeät kätensä. "Kyllähän näkyy, ett ei tuosta mitään synny," sanoi mies, "rupea kehräämään, ehkä se työ sinulta paremmin sujuu." Tyttö siis rugin äärehen istui ja koetti kehrätä, mutta karkea lanka hänen hienot sormensa kohta leikkasi niin pahasti, että niistä veri rupesi juoksemaan. "Kas vain," mies tiuskasi, "eihän sinusta mihinkään työhön ole, sinä minun olet saattanut pahempaan kuin pulahan. Tahdompa kuitenkin vielä koettaa sekä ruveta ruukku- ja savi-astia-kauppaa pitämään; sinun tulee torilla istua tavaroitani myymässä." - "Voi," ajatteli prinsessa, "jos isäni valtakunnasta torille tulee väkeä ja näkee minun siellä istuvan kaupustelemassa, he vasta minua pilkannevat." Mutta eipä auttanut, nöyrtyen hänen täytyi tehtävänsä tehdä, kosk'ei häntä haluttanut nälkään kuoleminen. Ensi kerralla kaikki hyvin kävi, sillä koska vaimo ihanan kaunis oli, ihmiset kilvan ostelivat hänen tavaroitansa sekä maksoivat, mitä hän vain vaati, jopa moni hänelle rahaa jätti, vaikk'ei ottanutkaan yhtään astiaa. He nyt elivät voitostaan, niin kau'an kuin sitä kesti, sitten mies taas osti uusia

astioita joukon. Vaimo torin kulmaan meni istumaan ja asetti ympärillensä astiat myytäväksi. Silloin juopunut husaari äkkiä tuli ratsastaen ja ajoi suoraa päätä astiain keskelle, siten särkein kaikki tuhanneksi murskaksi. Prinsessa itkemään rupesi eikä tuskissansa ymmärtänyt, mitä tekeminen. "Voi, voi, kuinka minun nyt käynee!" hän valitti, "mitä tästä mieheni sanonee?" Hän sitten kotia juoksi ja kertoi, mikä vahinko oli tapahtunut. "Kuka käskikin savi-astioita asettaa torin kulmahan!" torui mies, mutta sanoi sitten: "heitä nyt vain itkemiset, sillä minä kylläkin huomaa, ett'ei sinusta mihinkään laita työhön ole. Sempä tähden olen kuninkaan linnassa käynyt kysymässä, tarvittaisiinko siellä kyökki-piikkaa, ja luvattiimpa sinut ottaa siihen virkaan; palkaksi olet ruokas saava."

Kuninkaan-tytär nyt kyökki-piiksi rupesi, ja hänen täytyi kaikkia olla auttamassa sekä tehdä mitä raskahimpia töitä. Kumpaankin sivu-taskuunsa hän pikku ruukkusen pisti sekä kantoi niissä kotiansa, mitä hänelle ruo'an-loppuja annettiin, ja näillä hän miehinensä itseään elätti. Kerta kuninkaan vanhimman pojan häät oli vietettäväksi määrätty, ja tuo vaimo parka silloin salin oven suuhun meni seisomaan, pitoja katsellaksensa. Kun nyt siinä kynttilät valoansa levittelivät ja toinen toistansa koreampia vieraita yhä kokoontui huonehesen sekä loistavinta komeutta kaikkialla vallitsi, silloin hän suru-mielin ajatteli kovaa onneansa, kiroten itsekseen ylpeyttänsä ja kopeuttaan, joka hänen näin oli alentanut sekä kovaan kurjuuteen sysännyt. Niistä herkuista, joita siinä vaimon ohitse kahtia-päin kannettiin, palveliat hänelle toisinaan viskelivät muutamia muruja, ja hän net ruukkuseensa pisti, kotia vietäviksi. Yht'äkkiä astui esiin kuninkaan poika, silkkiin ja samettiin puettuna sekä kaulassa kulta-vitjat, ja huomattuaan oven suussa seisovan ihanan vaimon tämä kohta hänen käteensä tarttui, pyytäen häntä kanssansa tanssiin; mutta piika parka kielsi, pahasti pelästyen, sillä tunsipa hän prinssin Rastaanparta kuninkaaksi, joka häntä oli käynyt kosimassa ja jonka hän oli pilkaton hylännyt. Eipä kuitenkaan hänen vastustelemisestansa apua, vaan prinssi hänet veti salihin; silloin katkesi nauha, josta taskut riippuivat, ruukut laattialle kopsahtivat, ja soppa juoksemaan sekä leipä-palaset sinne tänne poukahtamaan. Ja kun salissa oliat tämän näkivät, syntyi yleinen nauru ja pilkkaileminen, josta vaimo raukka niin häpeämään, että hän ennen olisi suonut olevansa sadan syllän syvälle maahan vajonneena. Pyrkien pakohon hän ovesta ulos juoksi, mutta

portailla hänet eräs mies saavutti sekä vei hänen takaisin; ja mieheen katsahtaissaan hän tuon heti tunsi Rastaanparta kuninkaaksi. Tämä hänelle ystävällisesti lausui: "älä pelkää! minä ja pelimanni, joka tuolla on huonossa hökkelissä sinun kanssas asunut, olemme sama mies; rakkaudesta sinuhun minä tuommoiseen muotoon itseni muutin, ja minähän olin tuo husaarikin, joka sinulta savi-astiat särki. Tämän kaiken tein sinun ylpeää mieltäs nöyryyttääkseni sekä rangaistakseni sinua tuosta pöyhkeydestä, jolla olit minua pilkannut." Prinsessa silloin rupesi katkerasti itkemään ja sanoi: "minä kovin väärin olen menetellyt enkä siis ansaitse olla sinun vaimonas." Mutta Rastaanparta lausui: "lohduta mieltäs, kovan onnen päivät jo ovat menojojansa menneet; nyt on häitten viettämisen vuoro." Sitten kamari-rouvat tulivat ja pukivat tytön mitä komeimpiin vaatteihin, hänen isänsä hovikuntineen myöskin sinne saapui toivottamaan onnea tyttärelleen, tämä kun Rastaanparta kuninkaan puolisoiksi pääsi, ja nytpä vasta oikea ilo alkoi. Se siitä vain puuttui, ett'ei siellä sinua eikä minua ollut.

* * *